

кована, показова, застосування яких сприяє активному розвитку спортивно-гімнастичного руху та зростанню популярності серед населення рекреаційних занять та активного відпочинку.

Література:

1. Бондар А.С. Менеджмент рекреаційно-оздоровчої роботи : навч. посіб. / А.С. Бондар – Харків, 2010. – 178 с.
2. Бондарь А.С. Научно-медицинский журнал «Спутник здоровья» (1898–1905 гг.) о проблеме физического воспитания личности // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. / За ред. С.С.Єрмакова. – Х., 2001. – №7. – С. 46–48.
3. Бондар А. С. Теорія і практика фізичного виховання гімназистів на Слобожанщині у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. : дис... на здобуття наук. ступеня канд. наук фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / А. С. Бондар ; ХДАФК. – Х., 2006. – 191 с.
4. Олейник Н. А. История физической культуры и спорта на Харьковщине. (Люди. Годы. Факты. 1874–1950 гг.) / И. А. Олейник, Ю. И. Грот. – Х. : ХДАФК, 2002. – Т.1. – 376 с.
5. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту: розпорядження КМУ від 31.08.2011. – № 828-р. [Електронний ресурс] : Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/828-2011-%D1%80>

ТУРИСТИЧНІ МІСЦЯ ВОЛИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ЖИТТЯМ І ТВОРЧІСТЮ ВИДАТНИХ ОСІБ

Надія Ковальчук¹, Анна Іванова²

¹Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

²Луцький національний технічний університет

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Низка авторів [3, 4] трактує туризм як одну з важливих сфер культурного життя суспільства, чинник формування гуманістичних і духовних цінностей, одну з пізнавальних форм діяльності людини, яка безпосередньо спрямована на розвиток її світоглядних та культурних орієнтирів. Туризм на Волині зумовлений такими факторами: вдале географічне поло-

ження, чарівність природи, різноманітні, подекуди унікальні, пам'ятки старовини, релігійно-культурна та історична спадщина, індустрія розваг і відпочинку [1, 2].

Історія Волині багата славетними іменами. В першу чергу – це князь Київської русі – Володимир Великий, який заклав у 988 році місто й назвав його Володимиром (з 1796 року Володимир-Волинський). Правило у Володимирі багато князів та найбільший його розквіт пов'язаний з ім'ям Романа Мстиславовича і його сина Данила Галицького.

Серед незайманої природи волинського краю пройшли дитинство і юність Лесі Українки, Луцьк, Ковель, Колодяжне, Любитів, Волошки, Білин, Скулин, Піддубці, Запруддя – ось далеко не повний перелік міст і сіл, де побувала славетно відома „співачка досвітніх вогнів”. На Волині народився всесвітньо відомий математик Михайло Кравчук, східномовець Агатангел Кримський, актриса Наталія Ужвій, поет Олександр Богачук, шевченкознавець Микола Куделя. Ця земля давала на снагу творчим людям різних національностей: іконописцю Йову Кондзилевичу, письменнику Юзефу Крашевському, політологу В'ячеславу Липинському, актрисі Габріелі Запольській, геологу Павлу Тутковському, композитору Ігорю Стравінському, художнику Олександру Валенті. Подорожуючи дорогами Волинського краю та відвідуючи меморіальні музеї і місця перебування відомих осіб, можна збагатитися знаннями про культурно-мистецьку, історичну та наукову спадщину славетних земляків, зрозуміти їх геній, сповнитися почуттям національної гідності. Отже, метою нашої роботи є характеристика окремих туристичних ресурсів Волині, пов'язаних з іменами славетних осіб для проведення виховної і пізнавальної діяльності в рамках подорожей та екскурсій як мешканців України, так і іноземних туристів.

Вклад основного матеріалу. Волинська земля пам'ятає багатьох геніальних і талановитих людей. У Луцьку, на проспекті Волі, навпроти школи-гімназії № 4, у скверіку встановлено невеликий пам'ятник – на чорній гранітній плиті зображено хрест. Це пам'ятник О. Д. Алмазову, який був генерал-хорунжим армії Української Народної Республіки, боровся за її волю і державність. Нині чорна плита увіковічує місце захоронення.

У Луцьку вчився відомий літературний критик, правозахисник Євген Сверстюк, тут розкрився талант Олександра Богачука, писала

свої романи Маргарита Малиновська, вчилися майбутні письменники Олесь Лупій, Юрій Покальчук. Народилися відомі російські письменники Ярослав Смеляков, Григорій Мачтет. У місті жив і викладав у міській гімназії автор української граматики Модест Левицький. У 1840-і роки в Луцькій гімназії працював П. Куліш. У 1879–1881 рр. тут жила Леся Українка, саме тут поетеса написала свій перший дитячий вірш „Надія”. На розі вулиць М. Драгоманова та Кафедральної знаходиться будинок із меморіальною дошкою, у якому в 1890–1891 рр. мешкала разом з батьками видатна поетеса. Тут у „Лесиній вітальні” розміщено низку експонатів, якими при житті вона користувалася.

У районному центрі Любешів збереглася будівля, в якій у XVIII ст. знаходилася монастирська школа. У цій школі навчався Т. Костюшко (1746–1817) – керівник польського повстання 1793 р.

Село Затурці подарувало світові велику людину В'ячеслава Липинського (1882–1931) – історика, соціолога, політика, публіциста. В. Липинський був послом України у Відні за часів Гетьманату й УНР. У 1920 р. Вийшла з друку його монографія „Україна на переломі 1657–1659”. Він відіграв велику роль у дослідженні процесу будівництва української державності. Помер В. Липинський у Відні. Перевезений і похований у с. Затурці. Противники українства зрівняли із землею його могилу. Лише на початку 90-их років було відновлено місце поховання, де споруджено пам'ятник. У його родинній садибі створено меморіальний музей, гідний величі українського духу В.Липинського. Його можна відвідати, подорожуючи по південно-західній частині Волині на маршруті Луцьк – Володимир-Волинський. У Володимир-Волинському в 1871 р. народився Агатангел Кримський – відомий своїми творами з проблем філософії та східнознавства. Він написав фундаментальні праці з історії та літератури арабів, персів, турків та інших народів Середнього й Близького Сходу. Автор „Української граматики”, „Нарисів з історії української мови та хрестоматії з пам'ятників староукраїнщини XI–XIV ст.” мав енциклопедичні знання, володів кількома десятками мов. А. Кримський – один з організаторів Академії наук УРСР, а в 1928 р. – її секретар. Він працював Директором інституту української мови (тепер Інститут мовознавства). Згодом зазнав репресії. Загинув 25 січня 1942р. у Кустанай. Педагогічне училище Володимира-Волинського носить ім'я А. Кримського.

У с. Човниця Ківерцівського району в сім'ї землеміра 1892 р. народився видатний математик, академік Михайло Кравчук. Він закінчив Луцьку гімназію, Київський університет Св. Володимира. За 30 років педагогічної та наукової діяльності написав понад 200 наукових праць із різних галузей математики. Свідченням міжнародного визнання наукової діяльності є обрання його членом наукових товариств у Львові, Франції, Німеччині, Італії. Американський вчений Джон Атанасов зізнався, що саме М. Кравчук стояв біля витоків винайдення електронного комп'ютера, і саме за працями цього вченого він зробив свій винахід. На Батьківщині видатному математику дорікали націоналістичними поглядами й навіть знанням іноземних мов. В 1938 р. Михайла Пилиповича було заарештовано і відправлено на Колиму в бухту Нагаєво, де він і помер 9 березня 1942 р. Експозиція невеликого, але вартого уваги, шкільного музею розповідає про нашого земляка. Не забуто його кредо „Моя любов – Україна і математика”.

У м. Устилуг написав свої класичні музичні твори композитор авангардистського спрямування Ігор Стравінський (1882–1971). Він створив новий тип вистави: в балет увів спів, вдавня до прийомів імпресіоністів. Новаторством позначено його балети, писані на Волині: „Жар-птиця”, „Весна священна” й ін. Упродовж 20 років на початку ХХ ст. Стравінський приїжджав в Устилуг. В устилузькому будинку І.Ф.Стравінського нині знаходиться музична школа, низку його кімнат реставровано у такому вигляді, як при житті композитора, тут створено музей „Стара миза”, де зберігаються унікальні речі, що належали сім'ї композитора, є ілюстрації до балетів на музику І. Стравінського, написані Миколою Реріхом. Щорічно в день народження композитора (16 червня) проводяться міжнародна конференція і музичний фестиваль „Ігор Стравінський та Волинь”.

У с. Новий Загорів від монастиря Різдва Богородиці, заснованого у другій половині ХІІ ст., залишилися стіни без даху. У 1796 р. в монастирі працював визначний український іконописець Йов Кондзелевич.

Однією із зупинок на маршруті „Шацькі озера” є м. Любомль, де народилися: видатна українська актриса Наталія Ужвій, народний артист України Святослав Пікульський, письменники: Ростислав Братунь і Лариса Черкашина.

Славу селу Колодяжне принесла сім'я Косачів. Тут чимало років жила Олена Пчілка, пройшло дитинство української поетеси Лесі Українки. Колодяжне відвідав Іван Франко, родина М. Лисенка. В 1938 р. прогресивна громадськість Західної України порушила питання про викуп Лесиною „білого будиночка”, його ремонт і збереження. У травні 1949 р. відкрито музей Лесі Українки, відреставровано будівлі. Основну експозицію розміщено в двох меморіальних будинках, так званому „сірому” – батьківському, й „білому” – її власному. Музейний комплекс включає лісопарк, закладений на честь 100-річчя від дня народження поетеси. У фондах музею налічується близько 6 тис. експонатів. Тут можна оглянути прижиттєві й посмертно видрукувані в Україні та далеко за її межами видання творів Лесі Українки. Зокрема в експозиції є видана 1893 р. у Львові перша збірка її поезій „На крилах пісень”. В залах музею зберігаються вишита сорочка Лесі та її особисті речі. Звертає на себе увагу діорама „Лісова пісня”. В центрі села, біля музею, на території колишньої садиби Косачів споруджено пам'ятник Лесі Українці.

Висновки. Волинський край приваблює туристів не тільки неповторною красою, а й можливістю ознайомитися з українськими творчими особистостями, геніальними науковцями, що невід'ємні від історії нашого краю, який часто називають Лесиним. По області прокладено низку маршрутів, які задовольняють пізнавальні інтереси туристів різної вікової категорії, зокрема: „Старе місто Лучеськ” – „Древній стольний град Волині” – „До витоків „Лісової пісні” та ін.

Література:

1. Ковальчук Н. Луцькі фестивалі: пізнання, гедонізм, апернація / Н. Ковальчук, А. Іванова // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю. – Львів, 2010. – С. 46–54.
2. Мороз М. Туристсько-рекреаційні ресурси Волині / М. Мороз, А. Тучак // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю. – Львів, 2008. – С. 51–54.
3. Пазенюк В. Філософія туризму: навч. посіб. / В. Пазенюк, В. Федорченко. – К. : Кондор, 2004. – 268 с.
4. Рик С. Соціально-культурна сутність туризму / С. Рик // Гуманітарний вісник: зб. наук.-теорет. пр. – Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2009. – С.12–15.